

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 2.7.2014.
COM(2014) 440 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

ZELENI AKCIJSKI PLAN ZA MALA I SREDNJA PODUZEĆA

**Kako malim i srednjim poduzećima omogućiti pretvaranje ekoloških izazova u poslovne
prilike**

{SWD(2014) 213 final}

Uvod i kontekst

Europsko vijeće naglasilo je u ožujku 2014. da je Europi potreban snažan i konkurentan industrijski temelj u pogledu proizvodnje i ulaganja kao ključni pokretač gospodarskog rasta i stvaranja radnih mjesta. Učinkovito korištenje resursa¹ jedan je od glavnih faktora konkurentnosti poduzeća jer prema izvješćima u prosjeku oko 40 % troškova europskih proizvodnih poduzeća otpada na sirovine, što uz vodu i energiju raste i do 50 % ukupnih troškova proizvodnje, u usporedbi sa samo 20 % za troškove rada.² Europsko Vijeće nadalje je pozvalo na stalno ulaganje napora za smanjenje troškova energije krajnjih korisnika, posebno stalnim ulaganjem u energetska učinkovitost i upravljanje potražnjom energije u cijelom lancu vrijednosti i u fazi istraživanja i razvoja.

Za učinkovitije korištenje resursa doista je potrebno kombinirati pristup lancu vrijednosti i provedbu složenih tehničkih rješenja na razini poduzeća. Procjenjuje se da bi se učinkovitijim korištenjem resursa u cijelom lancu vrijednosti do 2030. potreba za unosom materijala smanjila za 17 % – 24 %³. Uz to, trenutačno se u EU-u 60 % ukupnog otpada ne reciklira, kompostira ili ponovno koristi,⁴ iz čega je vidljivo da postoje ogromne količine vrijednih resursa koji se ne iskorištavaju u dovoljnoj mjeri te značajne poslovne prilike za mala i srednja poduzeća (MSP)⁵ koja mogu koristiti i prodavati zelene proizvode, usluge i rješenja. Poslovne prilike mogu se stvoriti i uključivanjem više kružnih poslovnih modela i zelenih tehnologija u postojeće i buduće MSP-ove u svim sektorima, uključujući uslužni.

U strategiji Europa 2020. navodi se prioritet EU-a da razvije održivo gospodarstvo i odredi ambiciozne općenite ciljeve u borbi protiv klimatskih promjena i energetska učinkovitost. U Aktu o malom poduzetništvu (AMP)⁶ naglašeno je da bi EU i države članice trebali omogućiti MSP-ovima da ekološke izazove pretvore u prilike. Zelenim akcijskim planom (ZAP) jasno se opisuje smjer i okvir načina na koji EU u partnerstvu s državama članicama i regijama namjerava pomoći MSP-ovima u iskorištavanju poslovnih prilika koje se pružaju tijekom prelaska na zeleno gospodarstvo⁷. Tom se inicijativom konkretno predstavlja niz novih ili izmijenjenih mjera za MSP-ove predloženih na europskoj razini. Ciljevi ZAP-a su (1) učinkovitije korištenje resursa u europskim MSP-ovima, (2) potpora zelenom poduzetništvu, (3) iskorištavanje prilika u zelenijim

¹ Učinkovito korištenje resursa znači korištenje ograničenih resursa na Zemlji na održiv način, uz istovremeno smanjenje utjecaja na okoliš na najmanju moguću mjeru i istovremeno omogućavanje gospodarskog rasta (njegovim relativnim odvajanjem od korištenja materijala).

² "Guide to resource efficiency in manufacturing: Experiences from improving resource efficiency in manufacturing companies". Europe INNOVA (2012.)

³ Meyer, B. i dr. (2011.) "Macroeconomic modelling of sustainable development and the links between the economy and the environment". Istraživanje za Europsku komisiju (Glavna uprava za okoliš), dostupno na http://ec.europa.eu/environment/enveco/studies_modelling/pdf/report_macro-economic.pdf

⁴ Statistički podaci Eurostata o otpadu (2011.)

⁵ Vidi definiciju MSP-ova na http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_en.htm

⁶ Za više informacija: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/index_en.htm

⁷ „Zeleno gospodarstvo” je model kojim se „osigurava rast i razvoj, štiti ljudsko zdravlje i blagostanje, pružaju zadovoljavajuća radna mjesta, smanjuje nejednakosti i ulaže u bioraznolikost te je čuva, uključujući usluge ekosustava koje pruža (prirodni kapital), zbog njezine stvarne vrijednosti i temeljnog doprinosa ljudskom i gospodarskom blagostanju”. (Definicija iz Odluke br. 1386/2013/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 20. studenoga 2013. o Općem programu djelovanja Unije za okoliš do 2020. „Živjeti dobro unutar granica našeg planeta”).

lancima vrijednosti i (4) olakšavanje pristupa tržištu zelenim MSP-ovima.⁸ ZAP se predstavlja zajedno s Komunikacijom *Inicijativa za zeleno zapošljavanje. – Iskorištavanje potencijala zelenoga gospodarstva za stvaranje radnih mjesta*, kojom se predlaže plan potpore stvaranju zelenih radnih mjesta u cijelom EU-u, te s komunikacijom *Prilike za učinkovitije korištenje resursa u građevinskom sektoru*, kao i s Paketom za kružno gospodarstvo i Revizijom konkretnog cilja u području smanjenja otpada.

Cilj Zelenog akcijskog plana jest pridonijeti reindustrijalizaciji Europe kao što se zagovara u Komunikaciji za europsku industrijsku renesansu (COM (2014) 14) i uz potporu Europskog vijeća, i to povećanjem konkurentnosti MSP-ova i pružanjem potpore razvoju zelenog poslovanja u svim europskim regijama, posebno s obzirom na činjenicu da u ovoj fazi postoje znatne razlike u učinkovitosti korištenja resursa između različitih sektora i država članica.

Aksijski plan temelji se na Aksijskom planu za ekološke inovacije (EcoAP)⁹, u kojem se zadaje smjer politici ekoloških inovacija i financiranju u sklopu strategije Europa 2020. Brojne mjere i instrumenti EcoAP-a vrlo su važni za MSP-ove. To su, primjerice, Europska ljestvica uspjeha u inoviranju, Promatračka skupina za ekološke inovacije, Europski forum za ekološke inovacije, europska partnerstva za inovacije i instrumenti financiranja ekoloških inovacija u sklopu programa Obzor 2020. Mjere predstavljene u Zelenom akcijskom planu i EcoAP-u stoga se nadopunjavaju, čime nastaju važne sinergije. Tijekom cijele faze provedbe osigurat će se odgovarajuća koordinacija između EcoAP-a i Zelenog akcijskog plana.

Zeleni akcijski plan usmjeren je na mjere na razini Europe koje su osmišljene tako da se uklapaju u postojeće „zelene” inicijative potpore MSP-ovima na nacionalnim i regionalnim razinama i da ih ojačaju.¹⁰ Sastavljen je na temelju savjetovanja s dionicima u državama članicama koji su aktivni u tom području te će biti proveden u suradnji s njima. Većina država članica i mnoge regije odredile su organizacije i instrumente, posebno u okviru financiranja regionalne politike, za potporu MSP-ovima u područjima obuhvaćenima ovim Aksijskim planom. Spomenute mjere obuhvaćaju pružanje informacija, izgradnju kapaciteta, promicanje suradnje i umrežavanja, izravno financiranje, olakšavanje pristupa financiranju itd.

U Zelenom akcijskom planu navedeni su općeniti ciljevi i mjere koje će se provesti na europskoj razini u sklopu višegodišnjeg financijskog okvira 2014. – 2020.¹¹ Sve su mjere nove ili su izmijenjene verzije prethodnih mjera kojima se sada uzima u obzir potencijal za poduzeća koji proizlazi iz učinkovitog korištenja resursa i pristupa zelenim tržištima.¹² Mjerama se također uzimaju u obzir i rezultati javnog savjetovanja o Zelenom akcijskom planu održanog u četvrtom

⁸ Cilj Zelenog akcijskog plana za MSP-ove općenito je povećanje učinkovitosti korištenja resursa, bez posebne usredotočenosti na energetska učinkovitost ili stvaranje obnovljive energije, što su već bile teme posebnih komunikacija Komisije i zakonodavnih prijedloga.

⁹ http://ec.europa.eu/environment/ecoap/index_en.htm

¹⁰ EU će, primjerice, u okviru kohezijske politike podupirati mjere relevantne za ZAP. Države članice složile su se da će dodijeliti više od 100 milijardi eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj za ulaganja u MSP-ove, niskougljično gospodarstvo te istraživanje i razvoj.

¹¹ Mjere predviđene u Komunikaciji nemaju utjecaja na proračun EU-a osim odobrenih sredstava koja su već predviđena službenim financijskim programiranjem Komisije.

¹² U popratnom radnom dokumentu službi nalazi se popis mjera s oznakom, prema potrebi, vremenskog roka za njihovu provedbu u razdoblju 2014. – 2020.

tromjesečju 2013.¹³

Konkretna informacija o mjerama navedenima u ovoj komunikaciji uz upućivanje na programe na kojima se temelje, kao što su europski strukturni i investicijski fondovi, COSME, Obzor 2020., Erasmus +, LIFE ili Instrument za partnerstvo, bit će pravovremeno učitane na *web*-mjesto Europske komisije, odnosno Glavne uprave za poduzetništvo i industriju¹⁴:

http://wcmcom-ec-europa-eu-wip.wcm3vue.cec.eu.int:8080/enterprise/policies/sme/public-consultation-green-action-plan/index_en.htm

I. Ekologizacija MSP-ova za povećanje konkurentnosti i održivost

Učinkovitijim korištenjem resursa u MSP-ovima stvara se ogroman potencijal za smanjenje troškova proizvodnje i povećanje produktivnosti. Na temelju izračuna pokazalo se da bi se boljim korištenjem resursa mogle ostvariti uštede od ukupno 630 milijardi eura godišnje u europskoj industriji.¹⁵ Premalo je MSP-ova u Europi svjesno tog potencijala. Nadalje, MSP-ovima se ne pruža dovoljna potpora u njihovim naporima za ostvarivanjem ušteda učinkovitijim korištenjem resursa. To bi moglo rezultirati ne samo rastućim jazom u produktivnosti u Europi između poduzeća koja rade na učinkovitijem korištenju resursa i onih koja to ne čine, već bi moglo oslabiti i ukupnu konkurentnost europskih poduzeća, kao i šanse mnogih MSP-ova da se pozicioniraju u svjetskim lancima vrijednosti.

Zašto je to važno za MSP-ove?

Budući da su troškovi materijala u posljednjih pet godina porasli u 75 % MSP-ova u EU-u, europski MSP-ovi općenito su svjesni važnosti učinkovitog korištenja resursa. U najmanje 93 % MSP-ova u EU-u poduzima se barem jedna mjera s ciljem učinkovitijeg korištenja resursa i to je u većini slučajeva mjera koja ne zahtjeva velike troškove. No do smanjenja troškova proizvodnje došlo je u samo 42 % MSP-ova koji provode mjere za učinkovitije korištenje resursa.¹⁶ Iz te činjenice vidljivo je da su MSP-ovima potrebne smjernice o ekonomičnosti ulaganja u učinkovito korištenje resursa.

Osim toga, postoje velike razlike između razina učinkovitosti korištenja resursa u proizvodnom sektoru u državama članicama. Korištenje energije i stvaranje otpada za određenu vrstu proizvodnje znatno se razlikuju među proizvodnim poduzećima u različitim europskim

¹³ Poveznica na izvješće o rezultatima javnog savjetovanja: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/public-consultation-green-action-plan/index_en.htm

¹⁴ Te će informacije obuhvaćati upućivanje na dodijeljena financijska sredstva za mjere predviđene u okviru upravljanja Zelenim akcijskim planom i njihovu učinkovitost.

¹⁵ "Guide to resource efficiency in manufacturing: Experiences from improving resource efficiency in manufacturing companies". Europe INNOVA (2012.).

¹⁶ Svi su brojevi u ovom odlomku iz Flash Eurobarometra iz 2013. „MSP-ovi, učinkovito korištenje resursa i zelena tržišta” ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_381_eapdf.

zemljama.¹⁷

Za učinkovitije korištenje resursa potrebno je specijalizirano znanje koje obično nije dostupno u MSP-ovima te oni stoga trebaju savjete da bi mogli uočiti potencijalne dugoročne koristi uvođenja inovacija u svoje postupke i organizaciju kako bi se resursi učinkovitije koristili. Nadalje, MSP-ovi koji traže financiranje velikih početnih ulaganja u učinkovito korištenje resursa ponekad uviđaju da financijski posrednici takva ulaganja smatraju domenom visokog rizika. Stoga je važno prvo potaknuti MSP-ove na traženje odgovarajućih savjeta o učinkovitom korištenju resursa u okviru poslovnih kampanja usmjerenih na MSP-ove i drugo, pružiti im takvo savjetovanje u njihovim regijama.

Komisija je odredila nekoliko općenitih ciljeva koje treba ostvariti pomoću sljedećih mjera:

1. Pružanje praktičnih informacija, savjeta i podrške europskim MSP-ovima za učinkovitije korištenje resursa na ekonomičan način:

- Europski centar izvrsnosti u učinkovitom korištenju resursa, koji će biti osnovan 2015. godine na temelju dokazanog iskustva u podupiranju učinkovitog korištenja resursa u državama članicama, pružat će savjete i pomoć MSP-ovima s ciljem poboljšanja njihove uspješnosti u učinkovitom korištenju resursa, izravno i putem mreže partnera u svim europskim regijama te će postati referentna točka za učinkovitost i ekonomičnost različitih načina poboljšanja učinkovitosti korištenja resursa u cijelom EU-u. Centar će također pružati informacije i, prema potrebi, MSP-ove upućivati na nacionalne strategije, programe i mjere u području učinkovitog korištenja resursa i potpore MSP-ovima.
- Istraživanjem Eurobarometra „MSP-ovi, učinkovito korištenje resursa i zelena tržišta” ocijenit će se trendovi učinkovitog korištenja resursa u cijeloj Europi i u SAD-u s ciljem usmjeravanja daljnjeg razvoja politike u tom području.
- Europsku poduzetničku mrežu (EPM)¹⁸ potaknut će se da (1) organizira Europsku kampanju za učinkovito korištenje resursa koja će obuhvaćati aktivnosti za podizanje svijesti (informacije na internetskim stranicama, društveni mediji, prezentacije na (postojećim) događajima te mreže, događajima B2B) kojima bi se MSP-ove informiralo o koristima i prilikama koje se nude na području učinkovitog korištenja resursa i (2) MSP-ovima pruži savjetodavne usluge o učinkovitom korištenju resursa.
- Komisija će upravnim tijelima europskih strukturnih i investicijskih fondova pružiti potporu poticanjem projekata iz područja učinkovitog korištenja resursa i reklamiranjem poslovnih prilika na zelenim tržištima, posebno isticanjem uspješnih primjera i alata iz cijelog EU-a.

2. Potpora učinkovitim mehanizmima prijenosa tehnologije za zelene tehnologije:

- Komercijalizacija zelenih tehnologija od velike je važnosti za rast MSP-ova u zelenom

¹⁷ Calogirou C., S. Y. Sørensen, P. B. Larsen, S. Alexopoulou et al. (2010) SMEs and the environment in the European Union, PLANET SA i Danski tehnološki institut, objavila Europska komisija, GU za poduzetništvo i industriju. http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=4711

¹⁸ Za više informacija: <http://een.ec.europa.eu/>

gospodarstvu. Stoga će se u bazi podataka o prijenosu tehnologije Europske poduzetničke mreže (EEN), u kojoj postoji više od 23 000 profila, i dalje ažurirati klasifikacije ključnih riječi za opis učinkovitog korištenja resursa i tehnologija povezanih s klimom kako bi se bolje uskladila ponuda i potražnja među klijentima MSP-ova.

- Osim toga, partneri EPM-a bit će pozvani da osiguraju blisku suradnju između različitih sektorskih skupina koje rade na učinkovitom korištenju resursa kako bi se olakšala razmjena informacija i prijenos najbolje prakse.

3. Olakšavanje pristupa financiranju za poboljšanja povezana s resursima i energetske učinkovitost u MSP-ovima

- Nekoliko *web*-mjestâ Europske komisije namijenjenih MSP-ovima ažurirat će se kako bi se na njima bolje predstavilo dostupne informacije o okolišu, dostupno financiranje EU-a za učinkovitije korištenje resursa, kao i o nefinancijskoj potpori dostupnoj MSP-ovima.
- Europska investicijska banka (EIB) će u okviru instrumenta za financiranje prirodnog kapitala (NCFF) preko financijskih posrednika osigurati financijska sredstva za učinkovitije korištenje resursa povezano s uslugama ekosustava i prilagodbom na klimatske promjene.
- Instrumentom za privatno financiranje energetske učinkovitosti (PF4EE) može se pružiti potpora MSP-ovima i većim poduzećima srednje tržišne kapitalizacije, između ostalih, koja vrše mala ulaganja u energetske učinkovitost te koja će na temelju uštede od smanjenja potrošnje energije moći otplatiti pozajmicu koju su uzeli unaprijed.
- Osnovat će se mreža i zajednica javnih i privatnih financijera i ulagača koji podupiru ekološke inovacije.
- Za razdoblje 2014. – 2020. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) podupirat će povećanje konkurentnosti MSP-ova, uključujući poboljšanje njihove energetske učinkovitosti, korištenje obnovljivih izvora energije i učinkovitije korištenje resursa jer je to navedeno kao prioritetno ulaganje. Stoga države članice i regije mogu odabrati takva ulaganja za financiranje iz EFRR-a i EFPR-a.

II. Zeleno poduzetništvo za poduzeća budućnosti

Sprečavanje i ispravljanje štete nanosene okolišu i prijelaz na gospodarstvo s niskim emisijama ugljika predstavlja društveni izazov koji također nudi nove poslovne prilike za poduzeća. Ipak, da bi „ekološke inovacije”, kao i bilo koje druge vrste inovacija, mogle napredovati, potreban je plodan ekosustav, a zeleni inovatori ovise o potpori da bi mogli razvijati svoje ideje i o pristupu financiranju da bi ih mogli ostvariti. Razvoju zelenog poduzetništva pogoduje blizina znanstvenih institucija, kao i dostupnost kvalificirane radne snage i industrijskih veza kojima se olakšava međusektorska suradnja te uvjeti u kojima je moguća pojava ekološki inovativnih klastera.

Zašto je to važno za MSP-ove?

MSP-ovima je potrebno povoljno poslovno okruženje u kojem se zelene ideje mogu lako

razvijati, financirati i dovesti na tržište. O „zelenom poduzetništvu” trebalo bi biti riječi već tijekom (višeg) obrazovanja kako bi se oblikovao način razmišljanja budućih zelenih poduzetnika. „Zeleno poduzetništvo” trebalo bi poticati i pružanjem pomoći potencijalnim poduzetnicima prilikom pronalaženja poslovnih prilika koje se pružaju prilikom prijelaza na gospodarstvo u kojem se resursi učinkovito koriste i smanjuju emisije ugljika, uključujući pomoću novih kreativnih oblika suradnje između poduzeća i akademske zajednice. Treba podupirati sve oblike inovacija kojima se potpomaže zeleno poduzetništvo. Zeleno poduzetništvo potiče se i novim poslovnim idejama kojima se kombinira učinkovito korištenje resursa s kreativnošću, poput novog fenomena „upcycling” kojim se kombiniraju recikliranje i dizajn. Nadalje, treba još više raditi na iskorištavanju zelenih tehnologija razvijenih na temelju istraživanja čija je izvedivost uspješno dokazana. U tom je kontekstu nužno poduprijeti MSP-ove u istraživanju znanstvene ili tehničke izvedivosti i komercijalnog potencijala ekološki inovativnih poslovnih ideja jer mnogi MSP-ovi ne raspolažu dovoljnim kapitalom da bi to učinili sami.

Komisija je odredila nekoliko općenitih ciljeva koje treba ostvariti pomoću sljedećih mjera:

1. Promicanjem svih oblika ekoloških inovacija, uključujući netehnološke ekološke inovacije:

- Instrumentom za MSP-ove u sklopu programa Obzor 2020. MSP-ovima će se pomoći u istraživanju znanstvene ili tehničke izvedivosti i komercijalnog potencijala ekološki visokoinovativnih ideja s ciljem razvoja konkretnog novog poslovanja. Pozitivnom ocjenom poslovne izvedivosti otvorit će se put financiranju demonstracijskih aktivnosti. MSP-ovi već se mogu prijaviti za tu potporu u okviru posebnih poziva namijenjenih ekološkim inovacijama i nabavi sirovina, ekološki inovativnoj proizvodnji i preradi hrane te inovacijama u području smanjenja emisija ugljika i stvaranja energetski učinkovitog sustava.
- U sklopu programa Obzor 2020. društvenim izazovom „Borba protiv klimatskih promjena, okoliš, učinkovito korištenje resursa i sirovina” podupiru se općeniti ciljevi Zelenog akcijskog plana u smislu učinkovitijeg korištenja resursa sustavnim pristupom ekološkim inovacijama i uspostavljanjem kružnog gospodarstva. Obuhvaćene su sve vrste inovacija. Obuhvaćene su različite vrste aktivnosti, od istraživanja do demonstracije, stavljanja na tržište, koordinacije i umrežavanja.
- Za razdoblje 2014. – 2020. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) podupirat će povećanje konkurentnosti MSP-ova, s ciljem povećanja energetske učinkovitosti korištenja obnovljivih izvora energije. To je navedeno kao prioritetno ulaganje koje države članice i regije trebaju vršiti putem svojih operativnih programa.

2. Olakšavanjem pristupa poslovnim partnerstvima, vještinama i znanju u području zelenog poduzetništva:

- Komunikacijom *Inicijativa za zeleno zapošljavanje*. – *Iskorištavanje potencijala zelenoga gospodarstva za stvaranje radnih mjesta* predlaže se opsežan plan razvoja vještina za ekologizaciju gospodarstva.
- Poticati će se pružanje visokokvalitetnih informacija o ekološkim inovacijama i ekološki

inovativnim MSP-ovima radi povećanja povjerenja i smanjenja ulagačkih rizika, i to putem inicijativa kao što je Provjera ekoloških tehnologija (ETV), koja se trenutačno provodi kao pilot-program EU-a.

- Novi poslovni modeli za učinkovito korištenje resursa i energije u MSP-ovima podržat će se putem programa LIFE.
- Europskom nagradom za promicanje poduzetništva koja će se dodijeliti javnim tijelima i javno-privatnim partnerstvima koja podupiru razvoj zelenih tržišta i učinkovitost korištenja materijala, odat će se priznanje uložnim naporima u podupiranju zelenoga poduzetništva.

3. Boljim iskorištavanjem uloge klastera u potpori ekološki inovativnim MSP-ovima:

- Učinkovito korištenje resursa postat će posebna tema tijekom osposobljavanja u okviru Programa za promicanje izvrsnosti klastera (COSME 2014. – 2020.), čiji je cilj potpuno osvještavanje upravitelja klastera o mogućim mjerama koje se mogu poduzeti u njihovim klasterima kako bi se još više potaknule ekološke inovacije i učinkovito korištenje resursa unutar samih klastera i između njihovih članova, MSP-ova.

III. Prilike za MSP-ove u zelenijem lancu vrijednosti

Prerada, popravljivanje, održavanje, recikliranje i ekološki dizajn imaju velik potencijal da postanu pokretači gospodarskog rasta i stvaranja radnih mjesta dajući istovremeno značajan doprinos borbi za zaštitu okoliša. Inovacijom i izmjenom dizajna proizvoda, proizvodnih i poslovnih modela poduzeća mogu smanjiti korištenje skupih primarnih sirovina i stvarati manje otpada. 60 % ukupnog otpada u EU-u koji se ne reciklira, kompostira ili ponovno koristi,¹⁹ MSP-ovima pruža gospodarske prilike za iskorištavanje međusektorskih lanaca vrijednosti u kojima se resursi učinkovitije koriste.

„Kružnim”²⁰ ili „simbiotskim”²¹ gospodarstvom povećava se ušteda resursa i smanjuju se troškovi maksimalnim produljenjem vremena korištenja resursa, proizvoda i komponenti. Za bolje i učinkovitije korištenje resursa smanjenjem količine otpada i pretvarenjem otpada u nova dobra i usluge potrebne su ekološke inovacije, novi posrednici i brokerske usluge. MSP-ovima i poduzetnicima potrebno je okruženje koje ih podupire u stvaranju novih industrijskih odnosa u kojima će im biti omogućeno preusmjeravanje na kružno gospodarstvo.

Zašto je to važno za MSP-ove?

Unatoč dokazima iz kojih su vidljive koristi inovacija kojima se smanjuje količina otpada i međusektorske suradnje u lancu vrijednosti, kombinacijom regulatornih, institucijskih, tehničkih i kulturoloških prepreka još uvijek se sustavno otežava učinkovitije djelovanje i umrežavanje među

¹⁹ Statistički podaci Eurostata o otpadu (2011.)

²⁰ U kružnom gospodarstvu dodana vrijednost u proizvodima zadržava se što je moguće dulje i ne stvara se otpad. Resursi ugrađeni u proizvode aktivno se koriste i nakon što dođe kraj uporabnog vijeka proizvoda, čime se stvara nova vrijednost.

²¹ Simbiotsko gospodarstvo temelji se na praksi da se nusproizvodi jednog poduzeća ili sektora (uključujući energiju, vodu, logistiku i materijale) koriste u drugome.

poduzećima, a time i učinkovitije korištenje resursa. Trenutačno, primjerice, 44 % velikih poduzeća u EU-u prodaje svoj otpadni materijal drugim poduzećima, dok to čini samo 24 % MSP-ova²². Budući da su za to često potrebna specijalizirana znanja i umreženost, MSP-ovima je često teško razviti i dijeliti znanja o smanjenju količine otpada i gospodarenju njime te iskoristiti potencijal izbjegavanja stvaranja otpada i ponovnog korištenja proizvoda, materijala i otpada u različitim lancima vrijednosti. Zbog visokih transakcijskih troškova i početnih troškova ulaganja mogao bi se dalje smanjiti interes za sklapanje transakcija povezanih s ponovnim korištenjem i recikliranjem resursa, posebno stoga što je zbog manjka iskustva i nesigurnosti povezane s razlikama u kakvoći, specifikacijama i vremenu isporuke teško unaprijed utvrditi potencijalne koristi. Nadalje, razmjene unutar lanca vrijednosti mogu predstavljati tehnološke izazove jer bi moglo biti potrebno transformacije i prilagodbe „otpada kao nusproizvoda” izvršiti prije nego što se oni mogu ponovno uključiti u lanac vrijednosti.

Komisija je odredila nekoliko općenitih ciljeva koje treba ostvariti pomoću sljedećih mjera:

1. Rješavanjem sustavnih prepreka međusektorskoj i međunarodnoj suradnji u lancu vrijednosti te osnivanju poduzeća i suradnji među njima olakšavanjem stvaranja poslovnih modela za usluge i ponovnog korištenja materijala, proizvoda i otpada:

- Analiza sustavnih prepreka koje MSP-ovima otežavaju uvođenje kružnih poslovnih modela, učinkovito korištenje materijala iz tokova otpada i postupke industrijske simbioze. To je od presudne važnosti za razvoj najboljih mogućih mjera na razini EU-a s ciljem rješavanja spomenutih nedostataka i promicanja uloge MSP-ova u kružnom gospodarstvu.

2. Olakšavanjem međusektorske suradnje s ciljem promicanja kružnoga gospodarstva:

- Predstojećom mjerom „Olakšavanje provedbe projekata u klasterima za nove industrijske lance vrijednosti” u okviru programa Obzor 2020 dodijelit će se barem 75 % ukupnog proračuna za potporu inovacijama u MSP-ovima. Cilj te mjere je pružanje potpore međusektorskoj i međuregionalnoj suradnji i inovativnim projektima koje su pokrenuli MSP-ovi njihovim boljim integriranjem u klastere i različite lance vrijednosti.
- Europski opservatorij klastera regijama će omogućiti bolje kartiranje geografske koncentracije kompetencija u području ekološke industrije, kao i utvrđivanje i analizu međusektorskih klusterskih trendova, uključujući internacionalizaciju klastera i trendove industrijske transformacije povezane s ekološkom industrijom.
- Odredit će se regije koje će služiti kao model za demonstraciju sustavnih i ekološki inovativnih rješenja.
- Programom LIFE promicat će se prihvaćanje kružnih poslovnih modela i predstaviti njihove koristi za MSP-ove.
- Osnivanje stručne skupine koja će se usredotočiti na sustavan pristup ekološkim inovacijama u okviru programa Obzor 2020.

²² Flash Eurobarometar 2013. „MSP-ovi, učinkovito korištenje resursa i zelena tržišta”: ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_381_eapdf.

IV. Pristup tržištima za zelene MSP-ove

Učinkovit rad na rješavanju velikih globalnih ekoloških izazova kao što su klimatske promjene strateški je interes EU-a. Uz visoku stopu gospodarskog rasta i, u nekim slučajevima, rane faze industrijalizacije, u mnogim se zemljama okoliš vrlo brzo iscrpljuje i rastu količine emisija. Ključno će biti pružiti tim zemljama pomoć u prelasku na zeleno gospodarstvo. EU istovremeno ima i vodeću ulogu u zelenim i niskougljičnim tehnologijama pomoću kojih se europskim poduzećima, posebno MSP-ovima u tim zemljama, otvaraju izvrsne mogućnosti kombiniranja općenitih ciljeva povezanih s borbom protiv klimatskih promjena i drugih ciljeva u području zaštite okoliša s razvojem trgovine, ulaganja i poslovanja.

Zašto je to važno za MSP-ove?

Međunarodnim obvezama EU-a u područjima poput suradnje u borbi protiv klimatskih promjena ili politikama susjedstva europskim MSP-ovima pruža se konkretan okvir s relevantnim stručnim znanjima za pristup novim tržištima za njihove tehnologije, proizvode i usluge čiji je cilj učinkovito smanjenje emisija ugljika. EU čini oko jedne trećine svjetskog tržišta za ekološku industriju te je neto izvoznik. Na svjetskom tržištu bilježi se godišnji rast od 5 %, a očekuje se da će se utrostručiti do 2030.²³ i tako pružiti znatne prilike poduzećima iz EU-a. No rijetki MSP-ovi iz EU-a nude svoje zelene tehnologije, proizvode i usluge u zemljama izvan EU-a. 87 % MSP-ova u EU-u prodaje samo na svojim nacionalnim tržištima.²⁴ Taj izostanak internacionalizacije MSP-ova obično se objašnjava nedostatkom okvira za potporu kojim bi se MSP-ovima mogao olakšati pristup stranim tržištima.

MSP-ovi imaju više izgleda za uključivanje u globalne lance vrijednosti ako surađuju s drugim poduzećima nego ako djeluju samostalno. Za učinkovitije korištenje resursa u Europi i za pomoć MSP-ovima da se uspješno uključe u globalne lance vrijednosti potrebna je jača međunarodna suradnja. Da bi bili međunarodno konkurentni, MSP-ovi iz područja učinkovitog korištenja resursa moraju tražiti međunarodne partnere ne samo za prodaju, već i za nabavu sirovina i dobivanje pristupa istraživanjima, znanjima ili vještinama u cijelom lancu vrijednosti. Takva se suradnja često olakšava u klasterima koji imaju ulogu prave „odskočne daske” za MSP-ove kako bi oni, s jedne strane, mogli pristupiti međunarodnim tržištima te, s druge strane, uspostavili poslovnu suradnju i razvili dugoročna strateška partnerstva u cijelom lancu vrijednosti i između različitih lanaca vrijednosti. Nadalje, MSP-ovi mogu iskoristiti i međunarodne kontakte i mreže koje su već uspostavile međunarodna poduzeća, sveučilišta i druge institucije u njihovim klasterima.

Komisija je odredila nekoliko općenitih ciljeva koje treba ostvariti pomoću sljedećih mjera:

1. Promicanjem zelenijeg unutarnjeg europskog tržišta

- Europske organizacije za normizaciju poticat će se da prilikom određivanja normi uzmu u obzir općenite ciljeve kružnoga gospodarstva kako bi se nastavile prijašnje napore Komisije

²³ IDEA Consult, ECORYS, 2009. Istraživanje o konkurentnosti ekološke industrije EU-a; Savezno ministarstvo okoliša, očuvanja prirode i nuklearne sigurnosti, 2009., "Greentech - Made in Germany 2.0"

²⁴ Flash Eurobarometar iz 2013. „MSP-ovi, učinkovito korištenje resursa i zelena tržišta”: ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_381_eapdf.

da se ekološki aspekti uključe u europsku normizaciju.²⁵

2. Olakšavanjem pristupa međunarodnim tržištima za zelene poduzetnike:

- Uspostava europskih strateških partnerstava za klastere kojima će se poticati savezi među klasterima iz različitih sektora s ciljem razvoja zajedničke strategije internacionalizacije. Poticat će se savezi u području zelenih tehnologija i ekoloških inovacija.
- Međunarodnim misijama povezivanja poticat će se suradnja u područjima učinkovitog korištenja resursa i ekoloških inovacija, a prioritet tih misija određivat će se posebno za svaki slučaj, uzimajući u obzir posebnosti ciljne zemlje i trgovinski potencijal.
- Financijskim instrumentima u okviru programa COSME MSP-ovima će se pomoći pri internacionalizaciji promicanjem njihovog prekograničnog razvoja.

3. Olakšavanjem uvođenja tehnologija za učinkovito korištenje resursa u partnerskim zemljama pomoću suradnje s europskim MSP-ovima:

- Pomoću programa mjera za niskougljično poslovanje pružit će se tehnička pomoć za uspostavljanje partnerstava za suradnju između poduzeća i klastera iz EU-a i poduzeća i drugih odgovarajućih društava iz zemalja sa srednjim dohotkom te za razradu zajedničkih unovčivih prijedloga²⁶ u kojima se odražavaju interesi obje strana uz osiguravanje usklađenosti politike za razvoj.
- Stvaranje novih poduzetničkih aktivnosti zasnovanih na zelenim tehnologijama u zemljama južnog Mediterana u okviru suradnje s europskim MSP-ovima.

V. Upravljanje

Koncept i nacrt Zelenog akcijskog plana za MSP-ove kako su predstavljeni tijekom javnog savjetovanja o budućnosti politike o MSP-ovima i posebno tijekom javnog savjetovanja o Zelenom akcijskom planu koje se održalo tijekom četvrtog tromjesečja 2013. dobili su široku podršku onih uprava država članica i dionika MSP-ova koji su se odazvali savjetovanju.²⁷ Mreža izaslanika MSP-ova²⁸ također je pozitivno odgovorila na Plan i pozdravila njegovu jasnu usredotočenost na poslovni model koji je rezultat ekoloških izazova. Stoga je važna temeljita provedba Plana. Za to je potrebna potpuna politička predanost Komisije i država članica.

Zašto je to važno za MSP-ove?

Samo će se učinkovitim i djelotvornim ostvarenjem općenitih ciljeva i naknadnih mjera tog

²⁵ Raniji naponi Komisije obuhvaćaju komunikacije „Uključenje ekoloških aspekata u normizaciju” (COM (2004) 130 završna verzija) i „Strateška vizija za europske norme: kretanje naprijed kako bi se poboljšao i ubrzao održivi rast europskoga gospodarstva do 2020.” (COM (2011) 311 završna verzija)

²⁶ Unovčiv prijedlog je projekt ili prijedlog koji ima dovoljan financijski i konceptualni temelj da bi mogao potencijalno biti uspješan pri prijavi za financiranje od međunarodnih kreditnih institucija.

²⁷ Izvješće o rezultatima javnog savjetovanja: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/public-consultation-green-action-plan/index_en.htm

²⁸ Za više informacija: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/sme-envoy/index_en.htm

akcijskog plana osigurati učinak u cijeloj Europi u korist MSP-ova.

Komisija je odredila nekoliko općenitih ciljeva koje treba ostvariti pomoću sljedećih mjera:

1. Osiguravanjem praćenja i ažuriranja mjera koje je pokrenula Komisija radi pružanja potpore MSP-ovima u tom području:

- Mjere povezane sa Zelenim akcijskim planom za MSP-ove redovito će se pratiti, uključujući dodijeljena financijska sredstva, u dijalogu s dionicima MSP-ova, a ocjenjivat će se i učinkovitost programa. Ažurirane informacije o mjerama bit će dostupne putem *web*-mjestu Komisije.
- Revizijom uspješnosti MSP-ova²⁹ na godišnjoj se bazi prati i ocjenjuje napredak zemalja u provedbi Akta o malom poduzetništvu, uključujući uspješnost u pogledu njegova 9. načela: „omogućavanje MSP-ovima da ekološke izazove pretvore u poslovne prilike”, čime se nadopunjuje praćenje Zelenog akcijskog plana.

2. Podupiranjem koordinacije, suradnje i razmjene najboljih praksi na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini:

- Mehanizam za upravljanje iz Akta o malom poduzetništvu, koji obuhvaća reviziju uspješnosti MSP-ova i mrežu izaslanika MSP-ova, koristit će se kao platforma za razmjenu najbolje prakse među državama članicama kako bi se MSP-ovima pružila potpora za pretvaranje ekoloških izazova u poslovne prilike. Mreža izaslanika MSP-ova posebno će se koristiti za raspravu o provedbi takvih praksi te o rezultatima i preprekama.
- Uspostavit će se koordinacija s Radnom skupinom na visokoj razini EcoAP-a kako bi se osigurao stalni protok informacija, dosljednost i bolje iskorištavanje sinergija među različitim inicijativama. Kad god to bude relevantno, tražit će se i koordinacija sa skupinama na europskoj razini koje rade u drugim područjima politika, poput okoliša, zapošljavanja, obrazovanja, razvojne suradnje itd.

²⁹ Za više informacija: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm